

Lublin, 15 czerwca 2024 roku

Recenzja

dorobku naukowego, działalności dydaktycznej, organizacyjnej oraz popularyzatorskiej

Pana Doktora Łukasza Danela,

ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk społecznych

w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Niniejsza recenzja została przygotowana w odpowiedzi na uchwałę Rady Naukowej dyscyplin Nauki o Polityce i Administracji oraz Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, która w dniu 20 marca 2024 roku powołała komisję w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego Pana Doktora Łukasza Danela w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji na podstawie osiągnięcia naukowego, którym jest cykl powiązanych tematycznie publikacji naukowych pod tytułem *Przyczyny oraz systemowe i międzynarodowe konsekwencje wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej*.

I. Podstawowe informacje o wykształceniu i karierze zawodowej Habilitanta

Pan Dr Łukasz Danel jest absolwentem Akademii Ekonomicznej w Krakowie (dziś: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, dalej także jako UEK), kierunku Stosunki Międzynarodowe (jednolite studia magisterskie). W 2024 roku otrzymał tytuł zawodowy magistra na podstawie obronionej pracy zatytułowanej *Unia Europejska pomiędzy organizacją międzyrządową a państwem ponadnarodowym*. W 2012 roku uzyskał z wyróżnieniem stopień naukowy doktora nauk społecznych z zakresu nauki o polityce, nadanego uchwałą Rady Naukowej Instytutu Politologii

Uniwersytetu Wrocławskiego. Dysertacja była zatytułowana *Izba Lordów w parlamentarystyce brytyjskiej*, a jej promotorem był Prof. dr hab. Jerzy Kornaś.

Habilitant od początku swojej kariery zawodowej związany jest z Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie. W okresie kwiecień 2005 r. – wrzesień 2012 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Nauk Politycznych. Od października 2012 roku, po obronie rozprawy doktorskiej, został zatrudniony na stanowisk adiunkta w tejże Katedrze. Od 2019 r. Katedra funkcjonuje pod nazwą Katedry Studiów Politycznych. Jest ona częścią Instytutu Politologii, Socjologii i Filozofii w Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej.

W swojej aktywności naukowej Dr Łukasz Danel koncentrował od początku na analizie systemów politycznych, dokonując tego przede wszystkim przez pryzmat instytucjonalizmu. Jak sam deklaruje (s. 7 Autoreferatu), w miarę upływu czasu Jego zainteresowania badawcze objęły cztery zasadnicze zagadnienia tj.: 1) systemy polityczne i konstytucyjne państw anglosaskich, w tym zwłaszcza Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej; 2) współczesny parlamentarystyka oraz izby drugie parlamentu; 3) polski system polityczny oraz polską demokrację po 1989 roku; 4) tutoring i edukację spersonalizowaną (*vide* s. 43-48 Autoreferatu).

II. Ocena głównego osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Jako osiągnięcie naukowe będące podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego Habilitant wskazał cykl powiązanych tematycznie publikacji naukowych zatytułowany *Przyczyny oraz systemowe i międzynarodowe konsekwencje wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej*¹. Cykl ten składa się z autorskiej

¹ W tym kontekście należy zauważyć, że Ustawodawca w art. 219 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wskazuje, iż Habilitant powinien posiadać w swoim dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie

monografii naukowej zatytułowanej *Zrozumieć Brexit. Przyczyny wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej* wydanej w 2022 roku nakładem Wydawnictwa Naukowego Scholar (ss. 197) oraz 17 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych (w liczbie dziewięciu) lub jako rozdziały w monografiach naukowych (w liczbie ośmiu)².

sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne. Przedłożony do oceny cykl zbudowany jest z monografii i artykułów naukowych.

² 1) *Demokracja brytyjska w obliczu Brexitu i ewentualnej dekompozycji Zjednoczonego Królestwa*, [w:] Kornaś J., Danel Ł. (red.), *Demokracja współczesna – wymiar polski i międzynarodowy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 401-420.; 2) *Special Relationship Between the United Kingdom and the United States of America in the Light of Brexit and Donald Trump's Victory in the Presidential Election*, "Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Studia i Prace", nr 4 (32) (2017), s. 117-134; 3) *Brytyjskie dylematy konstytucyjne "pytania z West Lothian"*, „Studia Polityczne”, T. 45, nr 4 (2017), s. 109-127; 4) *Referendum w sprawie członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej oraz jego polityczne i konstytucyjne implikacje*, [w:] Tomaszuk M.J. (red.), *Polityczno-społeczne i ekonomiczne zmiany w Europie w świetle Globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2017, s. 143-154; 5) *Prawno-konstytucyjne implikacje wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej - perspektywa brytyjska*, „Politeja”, nr 3 (54) (2018), s. 163-173; 6) *Potencjalne zmiany w brytyjskim systemie partyjnym jako efekt uboczny referendum dotyczącego członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej*, [w:] Kamińska-Korolczuk K., Mielewczyk M., Ożarowski R. (red.), *Wybrane systemy polityczne i partyjne: wyzwania i prognozy*, Wydawnictwo Athenae Gedanense, Gdańsk 2018, s. 11-26; 7) *Wpływ przedterminowych wyborów do Izby Gmin na pozycję negocjacyjną brytyjskiego rządu w rozmowach z Unią Europejską*, [w:], Czapiewski T., Smolaga M. (red.), *Studia europejskie w Polsce*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2018, s. 191-205; 8) *Spory i dyskusje wokół statusu prawnego Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w Wielkiej Brytanii*, [w:], Jaskiernia J., Spryszak K. (red.), *Regionalne systemy ochrony praw człowieka 70 lat po proklamowaniu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka: osiągnięcia, bariery, nowe wyzwania i rozwiązania*, Tom 2, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2019, s. 274-285; 9) *Negocjacje w sprawie warunków wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej - refleksje nad pierwszą fazą rozmów*, [w:] Czachór Z., Jaskulski A. (red.), *Polska polityka europejska: wyzwania krajowe i międzynarodowe*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2019, s. 155-164; 10) *Great Britain after Brexit - Is Return Possible?*, "Athenaeum: Polish Political Science Studies", vol. 67(3) (2020), s. 7-20; 11) *Polityczne konsekwencje populizmu na przykładzie brexitu*, [w:] Jaskiernia J., Spryszak K. (red.), *Powszechny system ochrony praw człowieka w dobie kryzysu demokracji liberalnej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020, s. 319-330; 12) *Euroscepticism or Nationalism - which Better Explains the Decision of the British to Leave the European Union?*, "Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem", T. 43, nr 1 (2021), s. 125-138; 13) *Wybory do brytyjskiej Izby Gmin z 2019 roku - kryzys czy tryumf demokracji?*, [w:] Jaskiernia J., Spryszak K. (red.), *Wyzwania dla europejskiego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku. T. 2*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2021, s. 992-1006; 14) *Attempts to strengthen the alliance with the United States as an element of post-Brexit foreign policy of the United Kingdom*, "Athenaeum: Polish Political Science Studies", vol. 76 (2022), s. 224-240; 15) *The Impact of Brexit of the Transformation of Majoritarian Democracy in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*, "Polish Political Science Yearbook", vol. 52, issue 2, s. 159-175; 16) *Unity of the United Kingdom as a post-Brexit Challenge*, "Przegląd Politologiczny", nr 3 (2023), s. 59-72; 17) *Dynamika zmian brytyjskich partii politycznych i systemu partyjnego w XXI wieku*, „Przegląd Europejski”, nr 2/2023, s. 113-132 (współautorstwo z Wojciechem Sokołem).

Głównym celem cyklu jest – jak deklaruje Habilitant w Autoreferacie (s. 11) - „dokonanie opisu, analizy oraz oceny wybranych aspektów procesu opuszczania przez Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej Unii Europejskiej – procesu zapoczątkowanego referendum ogólnokrajowym z 23 czerwca 2016 roku, który ostatecznie zakończył się 31 stycznia 2020 roku (o północy czasu środkowoeuropejskiego) wraz z wejściem w życie umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej”. Dodatkowo Dr Danel sformułował osiem celów szczegółowych (vide s. 12-13 Autoreferatu).

Cykl publikacji jest – jak ponownie deklaruje Habilitant w Autoreferacie – wynikiem Jego długoletnich, rozłożonych na kilka etapów badań nad przyczynami oraz skutkami wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej, a także nad samym przebiegiem Brexitu (vide s. 10 Autoreferatu). Etapy te w opinii Dr Danela odpowiadały kolejnym wydarzeniom oraz decyzjom, które wyznaczyły główne ramy czasowe Brexitu. Biorąc pod uwagę chronologię Habilitant wyróżnił okresy badawcze, to jest: 1) okres bezpośrednio poprzedzający referendum z dnia 23 czerwca 2016 roku aż do ogłoszenia jego wyników. W tym kontekście badania Habilitanta skupiły się na analizie czynników, które doprowadziły do rozpisania referendum oraz możliwych skutków tej decyzji; 2) okres pomiędzy ogłoszeniem wyników referendum a formalnym „dokonaniem się” Brexitu (dzień 31 stycznia 2020 roku), w którym Dr Danel skoncentrował się na przyczynach Brexitu oraz procesie wychodzenia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej; 3) okres po ostatecznym wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej (od dnia 1 lutego 2020 roku, z uwzględnieniem okresu przejściowego – od dnia 1 stycznia 2021 roku), w którym badania Habilitanta dotyczyły skutków i implikacji Brexitu. Dodatkowo Dr Danel wyróżnił osiem wątków tematycznych, stanowiących motywy przewodnie cyklu (vide s. 11 Autoreferatu). Sformułował także sześć hipotez badawczych (vide s. 16-17 Autoreferatu).

W przedłożonej recenzji odwołam się w pierwszej kolejności do poszczególnym elementom cyklu, następnie zaś przedstawię jego ogólną ocenę. Tym samym, odnosząc się – w pierwszej kolejności – do **monografii** będącej istotnym elementem zbioru publikacji należy wskazać, iż jest ona w opinii Autora próbą spojrzenia na zjawisko Brexitu oczami Brytyjczyków (a momentami nawet samych Anglików); (s. 9). Książka jest podzielona na trzy rozdziały, z których pierwszy charakteryzuje stosunek Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do procesów integracji europejskiej (s. 13-69), drugi referendum w sprawie Brexitu (s. 70-121), trzeci zaś jest próbą diagnozy wyjścia Wielkiej Brytanii ze wspólnoty europejskiej (s. 122-180). Habilitant deklaruje, że monografia została przygotowana w oparciu o dwie zasadnicze metody badawcze – historyczną oraz analizy instytucjonalno-prawnej. Jako metodę uzupełniającą Autor wskazuje metodę analizy treści. Praca została oparta na 149 pozycjach (w tym akty prawne, dokumenty, artykuły naukowe, rozdziały w pracach zbiorowych, opracowania etc.) oraz zawiera 242 przypisy o różnym charakterze.

W mojej opinii monografia przedłożona jako jeden z elementów cyklu publikacji jest pozycją ważną, pozwalającą czytelnikowi, zgodnie zresztą z tytułem książki, zrozumieć Brexit, zarówno jego genezę, przebieg jak i część skutków, w tym przede wszystkim tych o charakterze politycznym. Za szczególnie wartościowy uznaję Rozdział I publikacji, który czytelnikom mniej obeznanym oraz zainteresowanym historią relacji Wielkiej Brytanii i Unii Europejskiej dobrze nakreśla relacje tego państwa i europejskich struktur. Habilitant oddał w tym Rozdziale sposób myślenia Brytyjczyków (a właściwie Anglików) o swoim państwie i samych sobie – z jednej strony jako tych którzy są niezależni i których nie da się pokonać, z drugiej jako tych, którzy często narzucają swoją wolę i są pozbawienie umiejętności negocjacyjnych. Kwestie te są interesująco ilustrowane cytataми, w tym między innymi pochodzącymi z wypowiedzi Churchilla (s. 19). Starannie nakreślony jest także sposób myślenia Brytyjczyków o powoli integrującej się wówczas Europie kontynentalnej (s. 26-27) oraz o ich szczególnej relacji ze Stanami Zjednoczonymi. Niezwykle plastycznie oddane zostały także sylwetki poszczególnych premierów oraz ich stosunek do integracji europejskiej. W Rozdziale II Habilitant bardzo dobrze oddał z kolei sylwetkę premiera Davida Camerona jako mimowolnego architekta Brexitu oraz przebieg kampanii referendalnej. W tym kontekście interesujące są wątki

instytucji referendum, która to nie jest często stosowana w Wielkiej Brytanii – a jeśli już to przede wszystkim na poziomie lokalnym – oraz negatywnej kampanii (np. s. 111). Interesujące kwestie zostały podjęte także w Rozdziale III, w tym przede wszystkim te dotyczące różnic w stosunku do Brexitu występujących między Anglikami, Irlandczykami, Szkotami i Walijczykami, ale także – o czym mniej chyba się pisze w literaturze naukowej – w ramach samych partii politycznych, których to zarówno członkowie jak i zwolennicy byli w tej kwestii podzieleni (z najmniejszymi różnicami w partii UKIP, s. 125). Bardzo interesującym wątkiem jest także kwestia tożsamości narodowej oraz poczucia „angielskości” oraz „brytyjskości” (s. 155).

Należy podkreślić, że monografia oparta jest na zróżnicowanym materiale źródłowym, na który składają się źródła pierwotne, liczne opracowania, rozdziały w pracach zbiorowych i artykuły naukowe, w tym co zrozumiałe ze względu na tematykę, wiele anglojęzycznych. W mojej opinii Habilitant umiejętnie wykorzystał opracowania zarówno historyków, jak i politologów, co spowodowało, że narracja prowadzona w książce jest wielowątkowa i ciekawa, a prowadzone rozważania obejmują wiele płaszczyzn. Tym samym czytelnik otrzymuje szansę spojrzenia na historię Brexitu z innej perspektywy. Doceniam również umiejętne połączenie perspektyw politologicznej, socjologicznej, historycznej oraz antropologicznej. Jednocześnie podzielam zdanie Prof. dr hab. Anny Pacześniak, sformułowane w recenzji wydawniczej monografii, że *„książkę się świetnie czyta, gawędziarski styl sprawia, że nawet tę trudną materię i sporą dawkę faktów przyswajają się z łatwością”*. Tym samym, należy zauważyć, że z jednej strony przemyślana zawartość merytoryczna monografii świadczą o kompetencjach naukowych i badawczych Doktora Łukasza Danela, z drugiej ciekawie prowadzona narracja o Jego umiejętności dotarcia do i zainteresowania czytelników, co przekłada się na popularyzację nauki. Dodatkowo walorem monografii jest jej staranna redakcja.

Mimo pozytywnej oceny monografii, należy sformułować także uwagi krytyczne. Po pierwsze, odnosząc się do warstwy metodologicznej Autor wymienia tylko kilka metod badawczych, nie odnosi się także do żadnej teorii naukowej. W tym kontekście ciekawe byłoby spojrzenie na kwestie Brexitu

przez pryzmat teorii neofunkcjonalnej oraz neoinstytucjonalnej. O ile pierwsza koncentruje się na kwestiach integracji europejskiej oraz relacji między elitami (e.g. Żyromski 2019, s. 75-102)³, o tyle druga akcentuje różnice między formalnymi a nieformalnymi regułami działania instytucji (e.g. Peters 2019)⁴, co w mojej opinii miało bardzo istotne przełożenie na wyjście Wielkiej Brytanii ze wspólnoty europejskiej. Ponadto Habilitant deklaruje (s. 11), że zastosował metodę analizy treści *de facto* nie wskazując, jakie treści były analizowane. W tym kontekście szkoda również, że we wstępie nie zostały szerzej omówione źródła i literatura przedmiotu, które okazały się być kluczowe dla przygotowania monografii, przedstawione na s. 12 informacje należy bowiem uznać za bardzo skromne. Ważny – z metodologicznego punktu widzenia – byłoby także zaprezentowanie sposobu analizy treści medialnych, na przykład czy zastosowane zostało jakiekolwiek narzędzie pozwalające na jakościową analizę treści (cf. s. 19 Autoreferatu). Po drugie, można mieć wątpliwości co do tytułu Podrozdziału 4, w Rozdziale 1 tj. *Rozwój ruchu eurosceptycznego w okresie rządów Margaret Thatcher* (s. 49). W tym kontekście należy zauważyć, że o ile w tym okresie (1979-1990) widoczne były na pewno nastroje antyunijne, trudno jednoznacznie przyjąć, że miały one postać ruchu. Jeżeli już Habilitant stosuje takie sformułowanie, to należało moim zdaniem przedstawić jego rozumienie. Po trzecie, wydaje się, że powodów, dla których premier Thatcher przestała być premierem było znacznie więcej niż te opisane na s. 57, w tym chociażby kwestia podatku pogłównego (*poll tax*), tarę w partii konserwatywnej, czy też wreszcie zmęczenia i spadku popularności jej osoby. Ponadto, w mojej opinii Habilitant odnosząc się do kwestii masowego przyływu migrantów zarobkowych do Zjednoczonego Królestwa (przede wszystkim Anglii) powinien był wskazać dokładne dane liczbowe, co nie tylko nadałoby przekazowi walor naukowy, ale także uczyniło go bardziej spójnym (s. 68). Co więcej uważam, że z jednej strony Dr Danel w monografii niektóre wątki powtarza, jak chociażby ten związany z poszukiwaniem przyczyn Brexitu (Podrozdział 3, Rozdziału 2, s. 136), czy masowym napływem migrantów zarobkowych z Europy Środkowej i Wschodniej (cf. s. 68 oraz

³ M. Żyromski (2019), Niefunkcjonalny paradygmat elitystyczny – możliwości i warunki pogodzenia elity i demokracji, *Teoria Polityki* Nr 3, s. 75-102.

⁴ B. G Peters (2019), *Institutional theory in political science: The new institutionalism*, 4th Edition, Edward Elgar Publishing.

s. 140), z drugiej zaś wprowadza czasem informacje zupełnie nowe, jak chociażby te powiązane Davidem Cameronem i *Panama Papers* (s. 141-142), dodatkowo czyniąc to w Rozdziale III, który dokonuje diagnozy Brexitu. W monografii – w mojej opinii – za mało miejsca poświęcono także kwestiom Szkocji i Irlandii Północnej, narracja zdominowana jest bowiem przez „wątek angielski”⁵. Zabrakło także informacji o tym jak w ogóle rozumiana jest kwestia państwa i państwowości przez Brytyjczyków, w tym tego, że jest to przede wszystkim twór pozwalający na prowadzenie polityki międzynarodowej, nie zaś spójnych działań wewnętrznych (cf. Dyson 1980; Wollmann 2004; Rajca 2012)⁶. Wreszcie, w wielu miejscach Habilitant stosuje narrację charakterystyczną dla esejów, nie zaś pracy naukowej.

W skład cyklu publikacji wchodzi także 17 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych (w liczbie dziewięciu) lub jako rozdziały w monografiach naukowych (w liczbie ośmiu). Habilitant uszeregował je w osiem grup, korelujące je z wyróżnionymi przez siebie celami badawczymi (*vide* s. 13-15 Autoreferatu). Odnosząc się szerzej do wchodzących w skład cyklu publikacji należy zauważyć kilka kwestii. Część publikacji powtarza, ale także uzupełnia wątki zawarte w monografii. Tak jest między innymi w przypadku rozdziału „Demokracja brytyjska w obliczu Brexitu i ewentualnej dekompozycji Zjednoczonego Królestwa” [w:] Kornaś J., Danel Ł. (red), *Demokracja współczesna – wymiar polski i międzynarodowy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 401-420. Z jednej strony Autor wskazuje w nim na trudne relacje Wielkiej Brytanii i integrującej się Europy kontynentalnej, z drugiej podejmuje wątki nowe takie np. jak różnice w podejściu do Brexitu między politycznymi frontmenami i tymi zasiadającymi w tylnych ławach Izby Gmin (tzw. *front- i backbenchers*; s. 408), możliwych skutków ekonomicznych wyjścia Wielkiej Brytanii ze wspólnoty (s. 412) oraz tzw. *West Lothian Questions* (s. 416). Ostatni z wątków został

⁵ Należy pokreślić, że wątek ten został podniesiony w artykułach naukowych wchodzących w skład cyklu e.g. *Unity of the United Kingdom as a post-Brexit Challenge*, „Przegląd Politologiczny”, nr 3 (2023), s. 59-72.

⁶ K. E. Dyson (1980). *The State Traditions in Western Europe: A Study of an Idea and Institution*. Oxford: Robertson; H. Wollmann (2004). Local government reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between multi-function and single-purpose organizations, *Local Government Studies*, Vol 30, No 4, s. 639-665; L. Rajca (2012), *Reformy samorządu terytorialnego w Anglii w latach 1997–2010*. Toruń: Europejskie Centrum Edukacyjne.

zresztą szerzej rozwinięty przez Habilitanta w artykule „Brytyjskie dylematy konstytucyjne "pytania z West Lothian", *Studia Polityczne*, T. 45, nr 4 (2017), s. 109-127. W cyklu artykułów znalazły się także teksty, w których Habilitant szerzej opisuje „specjalne relacje” Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych (Special Relationship Between the United Kingdom and the United States of America in the Light of Brexit and Donald Trump's Victory in the Presidential Election, *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Studia i Prace*, nr 4 (32) (2017), s. 117-134; Attempts to strengthen the alliance with the United States as an element of post-Brexit foreign policy of the United Kingdom, *Athenaeum: Polish Political Science Studies*, Vol. 76 (2022), s. 224-240) oraz takie, które donoszą się do politycznych i prawno-konstytucyjnych implikacji Brexitu (Referendum w sprawie członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej oraz jego polityczne i konstytucyjne implikacje [w:] Tomasz M.J. (red.), *Polityczno-społeczne i ekonomiczne zmiany w Europie w świetle Globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2017, s. 143-154; Prawno-konstytucyjne implikacje wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej - perspektywa brytyjska, *Politeja* Nr 3 (54) (2018), s. 163-173). W przedłożonych do oceny artykułach Dr Danel skupia się także na wątku wpływu Brexitu na brytyjski system partyjny (Potencjalne zmiany w brytyjskim systemie partyjnym jako efekt uboczny referendum dotyczącego członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej [w:] Kamińska-Korolczuk K., Mielewczyk M., Ożarowski R. (red.), *Wybrane systemy polityczne i partyjne: wyzwania i prognozy*, Wydawnictwo Athenae Gedanense, Gdańsk 2018, s. 11-26; Dynamika zmian brytyjskich partii politycznych i systemu partyjnego w XXI wieku, *Przegląd Europejski*, nr 2/2023, s. 113-132 (współautorstwo z Wojciechem Sokołem) oraz na tzw. megatrendach politycznych, takich jak populizm, nacjonalizm czy też eurosceptycyzm (Polityczne konsekwencje populizmu na przykładzie brexitu, [w:] Jaskiernia J., Spryszak K. (red.), *Powszechny system ochrony praw człowieka w dobie kryzysu demokracji liberalnej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020, s. 319-330; Euroscepticism or Nationalism - which Better Explains the Decision of the British to Leave the European Union?, *Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem*, T. 43, nr 1 (2021), s. 125-138; *vide* s. 23 Autoreferatu). Wreszcie w cyklu przedłożonych publikacji znajdują się także takie, w których Habilitant odnosi się szerzej do kwestii spójności Zjednoczonego

Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Unity of the United Kingdom as a post-Brexit Challenge, *Przegląd Politologiczny*, nr 3 (2023), s. 59-72; *vide* s. 33 Autoreferatu).

Dokonując oceny artykułów naukowych i rozdziałów wchodzących w skład cyklu należy zauważyć kilka kwestii. Po pierwsze, zostały one opublikowane w latach 2016-2023 i – jak wskazano powyżej – odnoszą się do różnych kwestii związanych z Brexitem, w tym pozycji Wielkiej Brytanii na arenie międzynarodowej, jej relacji z UE i USA, skutków wewnętrznych wyjścia Zjednoczonego Królestwa ze wspólnoty, w tym wpływu tego wydarzenia na systemy konstytucyjny i partyjny, jak również wpływu idei populizmu i nacjonalizmu na wynik referendum. Tym samym w mojej opinii stanowią one spójny zbiór tekstów. Po drugie, należy odnotować, że w zdecydowanej większości (poza tekstem *Dynamika zmian brytyjskich partii politycznych i systemu partyjnego w XXI wieku*, *Przegląd Europejski*, nr 2/2023, s. 113-132, którego współautorem jest Prof. dr hab. Wojciech Sokół) przedłożone publikacje mają charakter autorski, co w kontekście ubiegania się o stopień samodzielnego pracownika naukowego można uznać za zaletę prezentowanego dorobku. Jednocześnie należy zauważyć, że zdecydowana większość tekstów (jedenaście) została opublikowana w języku polskim. Sześć tekstów zostało opublikowanych w języku angielskim, jednak nie w uznanych czasopismach międzynarodowych. Może to oczywiście wynikać z faktu, iż trudniej jest „przebić” się z tematyką brytyjską cudzoziemcowi, w ostatecznym rozrachunku wpływa to jednak rozpoznawalność badacza, w tym chociażby na jego możliwości starania się o zewnętrzne środki na badania. Ponadto, osiem tekstów zostało opublikowanych jako rozdziały w pracach zbiorowych, co również może znacząco wpływać na ich dostępność.

Dokonując całościowej oceny przedłożonego cyklu publikacji – monografii, artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych – uważam, że jest on koherentny oraz wnosi wkład w dyscyplinę jaką są nauki o polityce i administracji. Podjęta problematyka jest w kontekście zmian postępujących w wielu demokracjach europejskich bardzo istotna. Dr Danel zrealizował także postawiony sobie cel badawczy. Ponadto, wskazał na podstawie przeprowadzonej analizy, że nawet w państwach o długiej tradycji i wysokiej kulturze politycznej umiejętnie wykorzystanie niewiedzy

społeczeństwa oraz podsycanie antagonizmów i nacjonalizmów prowadzić może do takich, a nie innych rozstrzygnięć. Badacz wykorzystuje także siatkę pojęciową charakterystyczną dla dyscypliny jaką są nauki o polityce i administracji. Ponadto uważam, że Dr Danel jest badaczem rozpoznawalnym zajmującym się systemami politycznymi, posiadającym wiedzę ekspercką dotyczącą Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. **Jednocześnie w mojej cykl posiada pewne mankamenty, częściowo omówione powyżej.** W tym kontekście należy chociażby wymienić powtórzenia niektórych wątków, słabe osadzenie monografii i artykułów w teoriach, metodach i technikach charakterystycznych dla dyscypliny jaką są nauki o polityce i administracji, „publicystyczny ton”, który dominuje niekiedy nad dyskursem naukowym, jak również fakt tego, iż większość publikacji została przygotowana w języku polskim oraz opublikowana w polskich czasopismach naukowych. Ponadto uważam, że istnienie luki badawczej w obrębie dyscypliny naukowej (*vide* s. 39 Autoreferatu) nie powinno być przyczynkiem samym w sobie do prowadzenia badań naukowych. Tym bardziej, że luka zdaje się istnieć jedynie w Polsce, badacze anglosascy opublikowali bowiem wiele prac przedstawiających różnorodne skutki Brexitu. W przedłożonej do oceny dokumentacji Dr Danel dokonuje także samodzielnej oceny swoich działań i pracy naukowej, w tym wskazuje, że *„W przeprowadzonej przez siebie analizie socjaldemograficznej skutecznie rozprawilem się też z mocno upraszczającymi rzeczywistości próbami stworzenia listy cech polityczno-społeczno-demograficznych tzw. przeciętnego zwolennika Brexitu (...)”*, (s. 23 Autoreferatu). W mojej opinii należałoby także rozważyć zamianę Celu 2 z Celem 1 (s. 12) ponieważ motywacje i przekonania Brytyjczyków (C2) są efektem kontekstu historycznego oraz politycznego (C1) w jakim funkcjonowali i funkcjonują. Wreszcie, w dorobku Dr Danela brakuje mi „wyjścia poza Brexit” i szerszego odniesienia do podobnych procesów, które przebiegają w innych państwach europejskich (np. Nexit), także w Europie Środkowej. Przeprowadzenie takiej analizy dałoby Habilitantowi większą szansę na opublikowanie tekstów w uznanych, międzynarodowych czasopismach naukowych.

III. Ocena istotnej aktywności naukowej Habilitanta w więcej niż jednej uczelni/instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Jak już zostało wskazane Habilitant deklaruje (s. 7 Autoreferatu), że Jego zainteresowania badawcze obejmują cztery zasadnicze zagadnienia tj.: 1) systemy polityczne i konstytucyjne państw anglosaskich, w tym zwłaszcza Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej; 2) współczesny parlamentaryzm oraz izby drugie parlamentu; 3) polski system polityczny oraz polską demokrację po 1989 roku; 4) tutoring i edukację spersonalizowaną (*vide* s. 43-48 Autoreferatu). W ramach zagadnienia pierwszego Dr Danel opracował 18 powiązanych tematycznie publikacji naukowych pt. *Przyczyny oraz systemowe i międzynarodowe konsekwencje wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej*, które przedłożył jako podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. W obszarze tym mieści się także monografia naukowa *Izba Lordów w parlamentaryzmie brytyjskim* (Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014, ss. 376), która powstała na bazie Jego rozprawy doktorskiej.

Drugi z obszarów, częściowo łączący się z obszarem pierwszym, dotyczy parlamentaryzmu oraz izb drugich parlamentu, które na przestrzeni ostatnich lat Habilitant analizował. Jako istotny element tej części dorobku Dr Danel wskazuje monografię naukową pt. *Parlamente dwuizbowe: wybrane zagadnienia* (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020, ss. 199), stanowiącą wkład do polskich badań nad parlamentaryzmem oraz współczesnymi zgromadzeniami bikameralnymi, w tym przede wszystkim izbami drugimi parlamentu. Za ważny element swojego dorobku związany z tym obszarem Habilitant uznaje także artykuł pt. *Irlandzki Senat i nieudana próba jego zniesienia* (*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, Nr 7 (931)/2014, s. 5-20).

Trzeci obszar badań naukowych Dr Danela wiąże się z przekształceniami polskiego systemu politycznego oraz polskiej demokracji po przemianach ustrojowych przełomu lat 80-tych i 90-tych XX wieku. W jego ramach za szczególnie istotne Habilitant uznaje współredakcję naukową sześciu monografii poświęconych tej tematyce (*vide* s. 46-47 Autoreferatu).

Ostatni, czwarty obszar powiązany jest z działalnością dydaktyczną i dotyczy tutoringu oraz edukacji spersonalizowanej stanowiących odmianę edukacji zindywidualizowanej. W tym kontekście Dr Danel wskazuje na swoją aktywność jako certyfikowanego tutora akademickiego oraz pomysłodawcy i współzałożyciela dwu projektów edukacyjnych opartych o edukację spersonalizowaną. Jest także współautorem rozdziału podręcznika poświęconego tutoringowi – Tutoring na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie – Wydziałowa Indywidualna Ścieżka Edukacyjna (współautorzy z J. Kwaśny i A. Żur), [w:] P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), *Tutoring. Teoria, praktyka, studia przypadków*, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2015⁷ oraz publikacji Development of Talented University Students in Poland (współautorstwo z: B. Jones i K. Perez), [w:] G. Harper (red.), *Honors Education around the World*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2022.

Habilitant odbył także staże naukowe w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (styczeń-marzec 2023 r.; opiekun – Prof. dr hab. Wojciech Sokół z Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka). Efektem stażu był udział w konferencjach naukowych oraz przygotowanie i opublikowanie dwu tekstów, przygotowanych we współautorstwie z pracownikami UMCS (*vide* s. 38-49 Autoreferatu). Habilitant podjął także współpracę z Uniwersytetem Szczecińskim, gdzie uczestniczył w pracach dwu zespołów badawczych realizujących interdyscyplinarne ogólnopolskie projekty naukowe (*vide* s. 49 Autoreferatu). Habilitant deklaruje także, że współpracował z University of Alcalá w Hiszpanii oraz zrealizował szereg pobyków w ramach programu ERASMUS (*vide* s. 50 Autoreferatu). Dr Danel aktywnie włączył się także w projekty naukowe realizowane w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Ponadto, jest Sekretarzem Redakcji oraz członkiem Rady Naukowej czasopisma naukowego *Krakowskie Studia Małopolskie*, wydawanego jako kwartalnik, przez Wydawnictwo Adam Marszałek (70 pkt na liście ministerialnej). Habilitant deklaruje także, że organizował różnego rodzaju seminaria, konferencje i sympozja naukowego (*vide* s. 52-53 Autoreferatu) oraz, że uczestniczył jako prelegent w 34 konferencjach o zasięgu zarówno ogólnokrajowym jak

⁷ Wydanie drugie z 2018 roku.

i międzynarodowym (*vide* s. 53-54 Autoreferatu). Za swoją działalność naukową był trzykrotnie nagradzany przez Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Dokonując oceny aktywności naukowej Habilitanta w więcej niż jednej uczelni/instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej należy wskazać, że aktywność Dr Danela prowadzona jest w większości wymaganych pól związanych z tym obszarem. **Jednocześnie należy wskazać kilka istotnych słabości prowadzonych działań.** Po pierwsze, brakuje współpracy międzynarodowej Habilitanta z uznanymi ośrodkami międzynarodowymi, w tym biorąc pod uwagę zainteresowania naukowe Dr Danela, tymi które ulokowane są w Zjednoczonym Królestwie. Dodatkowo Habilitant *de facto* nie prezentował wyników prowadzonych przez siebie badań na uznanych, międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych poza Polską (np. ECPR, IPSA, EGPA etc.). Na tym etapie kariery naukowej Jego prace powinny być także częściej cytowane. W mojej opinii największym mankamentem dorobku Dr Danela jest jednak brak realizacji projektów i grantów, które byłyby finansowane przez agencje badawcze np. NCN, NAWA oraz brak jakiegokolwiek informacji, że Habilitant podjął w ogóle działania aplikacyjne tego typu.

IV. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Odnosząc się szerzej do działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzującej naukę należy wskazać, że Dr Danel prowadzi zajęcia na studiach I, II oraz III stopnia, zarówno w języku polskim, jak i angielskim. W tym kontekście należy wskazać na aż 16 różnych przedmiotów prowadzonych w j. polskim oraz sześć w języku angielskim, co może mieć niestety przełożenie na niższą aktywność Habilitanta w niektórych obszarach⁸. W tym kontekście należy zauważyć, że Dr Danel był wielokrotnie nagradzany za swoje działania dydaktyczne, w tym otrzymywał nagrody Rektora oraz nagrody Parlamentu Studenckiego UEK. Dodatkowo w 2014 roku ukończył Szkołę

⁸ Niestety w Autoreferacie Habilitant nie wskazuje, które przedmioty realizowane są na poszczególnych poziomach kształcenia. Do prowadzonych przedmiotów nie zalicza także seminariów.

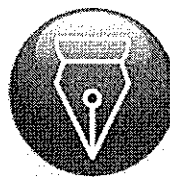
Tutorów organizowaną przez Collegium Wratislaviense, uzyskując w ten sposób certyfikat tutora akademickiego i od tego czasu prowadzi zajęcia indywidualne (tzw. tutoriale) z uczestnikami różnych projektów edukacyjnych (do tej pory metodą tutoringu przepracował ok. 1400 godzin dydaktycznych). Od roku akademickiego 2013/2014 Habilitant sprawował rolę promotora prac licencjackich oraz magisterskich – 123 prac licencjackich i 25 prac magisterskich w j. polskim oraz 65 prac licencjackich i jednej magisterskiej w j. angielskim. Ponadto, pełnił funkcję promotora prac licencjackich i magisterskich studentów zagranicznych studiujących w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie w ramach programów „Double Diploma” (dwie prace licencjackie i trzy magisterskie). Habilitant uczestniczył także aktywnie w różnych programach dydaktycznych (s. 59 Autoreferatu). Ponadto otrzymał szereg nagród za swoją działalność organizacyjną, jak również pełnił szereg funkcji na uczelni w tym m.in. Pełnomocnika Rektora UEK ds. Równego Traktowania (*vide* s. 59-60 Autoreferatu). Wreszcie Dr Danel aktywnie popularyzował naukę w mediach, w tym udzielił szeregu wywiadów i przygotował wiele eksperckich komentarzy (s. 62-64 Autoreferatu). Wszystkie podjęte przez Habilitanta działania na polach dydaktycznym, organizacyjnym oraz popularyzatorskim należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

V. Wniosek końcowy

Przedstawione w niniejszej recenzji opinie mają służyć ocenie dorobku naukowego i innych osiągnięć oraz aktywności Habilitanta i w konsekwencji pozwolić na sformułowanie jednoznacznego wniosku końcowego. W mojej opinii badania i publikacje Dr Łukasza Danela stanowią istotny wkład w dyscyplinę jaką są nauki o polityce i administracji. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na spójność podjętej tematyki i jakość przedłożonych do oceny publikacji. Cenna jest także podjęta przez Habilitanta próba pokazania Zjednoczonego Królestwa i Brytyjczyków z innych, niż zazwyczaj prezentowe w dyskursach naukowych i medialnym, perspektyw. Habilitant w mojej opinii zrealizował także postawiony sobie cel badawczy. Ponadto wysoko oceniam działania Pana Doktora Łukasza Danela na płaszczyźnie dydaktycznej i organizacyjnej. Jednocześnie mankamentami przedłożonego do oceny dorobku są jego braki metodologiczne oraz brak realizacji projektów

badawczych finansowanych z zewnętrznych źródeł, jak również brak informacji o staraniach Habilitanta podjętych w tym obszarze.

Ponieważ recenzja powinna kończyć się jednoznaczną konkluzją, po zapoznaniu się ze wskazanym przez Habilitanta osiągnięciem naukowym, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), złożonym wnioskiem i przedstawioną - co należy podkreślić stosunkowo dobrze zorganizowaną - dokumentacją, mimo pewnych krytycznych uwag stwierdzam, że ubieganie się przez Dr Łukasza Danela o nadanie stopnia doktora habilitowanego z nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji jest w pełni zasadne. **Tym samym wnioskuję o dopuszczenie Pana Doktora do dalszych etapów procedury awansowej, związanej z nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego.**

Signed by / Podpisano przez:

Katarzyna Radzik-
Maruszałak
Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej w
Lublinie

Date / Data: 2024-06-
15 12:44

